

BirdLife Suomi ry BirdLife Finland rf
Annankatu 29 A 16, 00100 HELSINKI
Puh. (09) 4135 3300, fax (09) 4135 3322
Sähköposti: toimisto@birdlife.fi
www.birdlife.fi

Vastaanottaja:

Uudenmaan liitto
Esterinportti 2 B
00240 Helsinki
toimisto@uudenmaanliitto.fi

Asia: Mieli-pide VISIO-kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

BirdLife Suomi on perehtynyt VISIO – innovatiivinen vihreä siirtymä -vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan sekä muuhun aineistoon ja lausuu niistä mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Osallistumis- ja arviointivaihe on tärkeä osa kaavatyötä erityisesti kaavaan liittyvien selvitysten määrän, laadun ja laajuuden osalta. Pidämme VISIO-kaavaan tunnistettuja selvitystarpeita ja tehtyjä selvityksiä varsin osuvina. Korostamme lisäselvitysten osalta erityisesti aurinkovoiman maisema-, luonto- ja hiilensidontavaikutukset- selvityksen tarvetta. Aurinkovoima on alueen nopeimmin lisääntyvä uusi energiantuotantomuoto, ja sen ohjaaminen ja ympäristövaikutusten hallinta on keskeistä maakunnan suunnittelussa.

Selvitykset ekologisen kompensaation mahdollisuuksista ovat tervetulleita ja kannatettavia. Selvityksissä on erityisen tärkeää huomioida ekologisen kompensaation rooli lieventämishierarkiassa ja se, että Uudellamaalla on paljon sellaisia muun muassa linnustollisesti merkittäviä alueita, joiden arvojen heikentämistä tai häviämistä ei voi toisaalla kompensoida.

Kaavan kolmesta päätavoitteesta ensimmäisen (ilmastonmuutokseen vastaaminen ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen) osalta huomautamme, että sen alatavoitteissa ei tuoda esiin riittävästi luonnon monimuotoisuutta lisääviä toimia, vaikka ne mainitaan tämän kohdan tavoitteeksi. Keskeisiä keinoja luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi ovat suojelualueverkoston laajentaminen ja elinympäristöjen ennallistaminen. Mielestämme nämä toimenpiteet on tuotava tuodaan selkeämmin esiin myös alatavoitteissa.

Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja muuttoreitit

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman keskeinen puute on maakunnan kattavimpien linnustoselvitysten, maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden (MAALI-alueet), sivuuttaminen. MAALI-alueiden valinta ja rajaukset perustuvat ajantasaisiin linnustoselvityksiin ja lintuyhdistysten vuosikymmenien havaintoarkistoihin ja asiantuntemukseen.

Uudenmaan MAALI-alueista on julkaistu useita raportteja. Läntisen Uudenmaan osalta raportti julkaistiin 2010 ja sitä on täydennetty saaristolintualueilla, metsälintualueilla ja muutonaikaisilla kerääntymäalueilla vuonna 2018. Itäisen Uudenmaan osalta ensimmäinen raportti julkaistiin vuonna 2009 ja sitä päivitettiin tärkeiden kerääntymäalueiden osalta vuonna 2020. Kaikki mainitut raportit ovat saatavissa BirdLife Suomen nettisivuilta (kohdissa Porvoon seutu ja Uusimaa):

<https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/maali/yhdistysten-maali-raportit/>

Nähtävillä olevassa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ja taustaselvityksissä ei mainita näitä raportteja kaavan taustamateriaalina. Pidämme välttämättömänä, että raporteissa esitetyt maakunnallisesti tärkeät lintualueet huomioidaan kaavatyössä systemaattisesti.

Kaavamateriaaleissa ei myöskään mainita BirdLife Suomen vuonna 2023 päivittämää raporttia *“Lintujen päämuuttoreitit Suomessa”*. Raportti on saatavissa:

<https://tiedostot.birdlife.fi/pdf/lintujen-paamuuttoreitit-raportti-2023-birdlife.pdf>

Pidämme tärkeänä, että myös tämän raportin tiedot huomioidaan kaavatyössä siltä osin kuin se on tarpeen esimerkiksi tuulivoimaloiden sijoittumisen käsittelyssä.

Luonnon monimuotoisuuden suojelu

Suomi on kansainvälinen sopimuksin sitoutunut vuoteen 2030 mennessä suojelemaan 30 % pinta-alastaan, ja siitä 10 % tiukasti. Nämä sitoumukset tulee huomioida riittävästi myös maakuntakaavassa. Nyt tavoite mainitaan vain tausta-aineistossa.

Sitoumukset tarkoittavat luonnonsuojelupinta-alan tuntuva lisäämistä. Nykyisten suojelualueiden laajentamista ja uusien alueiden perustamista tulee edistää jo kaavatyön varhaisessa vaiheessa, ja pyrkiä tuomaan aluevaraukset kartoille mahdollisimman pian. Suojeltua pinta-alaa on perusteltua lisätä myös asutuskeskusten lähistöllä, jolloin tuetaan samalla virkistyskäyttöä ja matkailua. Maakuntakaavassa on huolehdittava myös ekologisten yhteyksien vahvistamisesta riittävän sitovin kaavamerkinnoin.

Kaavatyön ja Uudenmaan käynnissä olevan LUMO-ohjelman toimeenpanosuunnitelman yhteyttä ei avata lainkaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. LUMO-ohjelman toimeenpanosuunnitelma on keskeinen työkalu luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi ja lisäämiseksi, ja pidämme tärkeänä, että sen merkitys tunnustetaan myös maakuntakaavatyössä.

Aurinkovoima

Nähtävillä olevassa suunnitelmassa jää auki aurinkoenergian sijoitteluun liittyvän selvityksen (aurinkovoiman maisema-, luonto- ja hiilensidontavaikutukset) sisältö ja laajuus. Aurinkoenergian rakentaminen maakunnan alueella lisääntyy huomattavasti lähitulevaisuudessa, joten pidämme kattavaa selvitystä välttämättömänä.

Vauhdikkaasti etenevien aurinkoenergiaprojektien osalta on pidettävä huoli siitä, että voimalat sijoitetaan luontoarvoiltaan vähäisiin paikkoihin. Lisäksi on huolehdittava siitä, että hankkeet sijoittuvat sellaisille alueille ja toteutetaan siten, että ne tuottavat merkittäviä ilmastohyötyjä

verrattuna kyseisen alueen vallitsevaan tai muuhun maankäyttöön ja ovat hiilinegatiivisia. Näin ne ovat linjassa kaavan läpileikkaavan teeman (ilmastonmuutokseen vastaaminen) kanssa.

Suuret aurinkovoimalat ovat mielestämme kiistatta maakuntakaavoilla ohjattavaa maankäyttöä. Ne ovat jopa useiden neliökilometrien suuruisia teollisuushankkeita, joiden sijoittumiseen vaikuttavat nykyisten ja tulevien voimajohtoverkkojen ja niiden liityntäpisteiden sijainti, ja joiden toteutukseen liittyy muun muassa oman voimajohtoyhteyden rakentaminen.

Esitämme siksi jo näin kaavaprosessin alkuvaiheessa, että teollisen mittaluokan aurinkovoimaloiden sijaintipaikat osoitetaan maakuntakaavassa omilla kaavamerkinnöillään. Useita teollisen mittakaavan hankkeita on pyritty tai pyritään ajamaan ohituskaistaa myöten läpi suunnittelutarveratkaisuina, jolloin hankkeiden vaikutuksia ei kyetä riittävällä tavalla arvioimaan. Aurinkovoimahankkeiden ohjaaminen kaavoituksen kautta selkeyttää ja yhdenmukaistaa tilannetta koko Uudellamaalla ja edistäisi ilmastonmuutoksen hillinnän ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ohella myös yhdenvertaisuutta.

Teollisen mittakaavan aurinkovoimaloiden ympäristövaikutuksista on varsin niukasti tutkimustietoa. Aurinkovoimalle soveltuvien alueiden valitsemisessa on tärkeää noudattaa varovaisuusperiaatetta haitallisten vaikutusten minimoimiseksi.

Metsäalueet

Paljon tilaa vaativat vihreän siirtymän hankkeet, kuten teollisen mittaluokan aurinkovoima ja uudet voimajohdot, vedynsiirtoyhteydet ja muu energian siirtoverkko voivat väärin sijoitettuina pirstoa etenkin metsäisiä elinympäristöjä ja ekologisia yhteyksiä sekä arvokkaita muutonaikaisia levähdysalueita.

Metsälinnuston kannalta kyllin laajoja ja yhtenäisiä metsämantereita on Uudellamaalla jäljellä vähän: Nuuksion järviylänkö, Sipoonkorven seutu ja Hyvinkään Kytäjä-Usmin metsäalue ovat maakunnan ainoita edustavia metsämantereita.

Kaavan tausta-aineiston perusteella tilaa vaativan vihreän siirtymän fokus- tai potentiaalialueita tai vetyverkoston kehittämislinjoja on tunnistettu jokaisen metsämantereen alueelle tai välittömään läheisyyteen. Sekä suunnitteluperiaatteissa että kaavan jatkosuunnittelussa näitä tilaa vaativan vihreän siirtymän fokus- tai potentiaalialueita tai vetyverkoston kehittämislinjoja tulee tarkentaa ja varmistaa edellä mainittujen metsäalueiden säilyminen yhtenäisenä.

Merkittävä osuus näiden edustavien metsämantereiden monimuotoisesta ja useita uhanalaisia lajeja sisältävästä metsälinnustosta vaatii nimenomaan laajoja yhtenäisiä metsäalueita, jotta populaatiot säilyvät pitkällä aikavälillä.

Pyydämme Uudenmaan liittoa ottamaan edellä esittämämme huomioon.

Helsingissä 29.4.2025

Aki Arkiomaa, toiminnanjohtaja